

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Педагогічний факультет
Кафедра теорії і методики виховання**

ІННОВАТИКА У НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ

**Часопис кафедри
Випуск 3**

Рівне-2014

УДК – 37.09:005.591.6

Інноватика у навчанні та вихованні. Часопис кафедри.
Випуск 3 / Упор. Ціпан Т.С. – Рівне: РДГУ, 2014. – 108 с.

Рецензенти:

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та психотерапії
Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. В., професор, доктор педагогічних наук,
професор, декан факультету початкової освіти і філології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 23 березня 2014 року).

© РДГУ, 2014

З М І С Т

Кособуцька Г. П.	Посвята.....	3
Дем'янюк Т. Д.	Інноваційні технології духовно-морального виховання особистості у позашкільному закладі.....	6
Петренко О. Б.	Гендерний підхід у громадянському вихованні учнів: актуалізація ідей В. О. Сухомлинського.....	18
Кириленко С. В.	Громадянське виховання учнів як стратегічний напрям розвитку громадянського суспільства в Україні...	27
Кіян О. І.	Громадянське виховання у системі роботи класного керівника в умовах Євроінтеграції вітчизняної освіти.....	37
Сойчук Р. Л.	Формування національної ідентичності громадян України в умовах Євроінтеграції.....	41
Гринькова Н. М.	Громадянське виховання молодших школярів у позашкільних навчальних закладах: теоретичний аспект.....	52
Ціпан Т. С.	Взаємодія дитячого об'єднання і сім'ї у громадянському вихованні зростаючої особистості.....	60
Булига І. І.	Релігійна толерантність як імператив сучасності.....	67

Шутяк В. Г.	Громадянське виховання учнів початкових класів на уроках трудового навчання.....	77
Стельмашук Ж. Г.	Виховання дисциплінованості особистості учнів у контексті формування у них громадянської культури.....	83
Сорочинська Т. А.	Особливості формування громадянськості майбутнього вчителя педагогічних закладів Рівненщини (1939-1958 рр.).....	92
Баліка Л. М.	Роль шкільної бібліотеки у становленні національного виховання незалежної України.....	97

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Баліка Людмила Миколаївна – здобувач Рівненського державного гуманітарного університету

Булига Ірина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету

Вознюк Галина Федорівна – завідувачка відділу освіти Дубенської райдержадміністрації Рівненської області

Гринькова Надія Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету

Дем'янюк Тамара Дмитрівна – професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання, НДІ інноваційних виховних технологій (1994-2013 рр.)

Кириленко Світлана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти

Кіян Ольга Іванівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України

Кособуцька Галина Пилипівна – доцент Рівненського державного гуманітарного університету

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання рівненського державного гуманітарного університету

Сойчук Руслана Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету

Сорочинська Тетяна Адамівна – аспірант кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету

Стельмашук Жанна Григорівна – викладач Рівненського державного гуманітарного університету

Ціпан Тетяна Степанівна – кандидат педагогічних наук, в. о. доцента Рівненського державного гуманітарного університету

Шуťяк Володимир Георгійович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділу аспірантури Рівненського державного гуманітарного університету

Наукове видання

ІННОВАТИКА У НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ

**Часопис кафедри
Випуск 3**

Підписано до друку 24.04.2014 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 5,15. Замовлення №155/1. Наклад 300.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
Рівненського державного гуманітарного університету

Інноватика у навчанні та вихованні. Часопис кафедри.
Випуск 3 / Упор. Ціпан Т.С. – Рівне: РДГУ, 2014. – 107 с.

УДК – 37.09:005.591.6

7. Мойсеюк, Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. [Текст] / Н. Є. Мойсеюк. – 3-є вид., допов. – К. : КДНК, 2001. – 608 с.
8. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. [Текст] / уклад. В.Яременко, О. Сліпушко. – 2-е вид., виправ. – К. : Аконіт, 2005. – Т. 1. – 927 с.
9. Саух І.В., Біленький Є.А., Козловець М.А., та інші. Соціологія: словник термінів і понять. – К. : Кондор, 2006. – 250с.
10. Якименко С. І. Громадянське виховання молодших школярів – складова виховного процесу школи І ступеня / С. І. Якименко // Педагогічні науки : [збірник наукових праць Херсонського державного університету]. – 2009. – Вип. LIII. – С.315-319.

УДК - 37(091)(477)

СОРОЧИНСЬКА Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ РІВНЕНЩИНИ (1939-1958 РР.)

***Резюме:** У статті розглядаються особливості формування громадянськості майбутнього радянського вчителя педагогічних закладів Рівненщини в контексті суспільно-політичних змін (1939-1958 рр.)*

***Ключові слова:** громадянськість, суспільний досвід, громадянська позиція.*

Формування громадянськості майбутнього вчителя набуває сьогодні особливої актуальності, що забезпечує усвідомлення і визначення сучасним педагогом завдань, цілей та методів громадянського виховання молодого покоління. Ефективна організація виховної роботи в сучасних педагогічних закладах, спрямована на формування громадянськості учителів, як їхньої професійної якості, та вимагає врахування позитивного досвіду минулих поколінь. Тому **метою статті є** визначення особливостей формування громадянськості майбутнього радянського вчителя педагогічних закладів Рівненщини в означений період.

Зазначимо, що особистість – об'єкт і суб'єкт виховання. Як об'єкт виховання людина постійно перебуває під впливом економічних, політичних, ідеологічних, трудових та інших соціальних факторів. Засвоюючи суспільний досвід, включаючись у суспільні стосунки людей, людина-індивід стає людиною-особистістю. Формування людини як особистості – цілеспрямований процес виховання, процес соціалізації індивіда, в якому відбувається становлення людських морально-психологічних якостей, суспільної свідомості.

Одним із головних завдань державної політики Радянського Союзу в сфері освіти було підвищення якості освіти та рівний доступ до неї. Постійне духовне зростання, чітка громадська позиція, систематичне підвищення професійної майстерності – запорука навчально-виховних успіхів майбутнього вчителя радянської школи. Адже саме від особистісних якостей педагога та рівня його підготовки залежала не лише якість шкільної освіти, а й рівень духовної культури суспільства.

Згідно комуністичної ідеології перед радянським учителем поставали особливі вимоги. Відтак значення педагогічної праці зростало. В тогочасних умовах школа і учитель були покликані практично розв'язувати нові завдання комуністичного виховання. Змістовно воно поєднувало у собі високу ідейність, працьовитість і організованість, духовне багатство, моральну чистоту, фізичну досконалість, готовність і підготовленість до продуктивної праці. Закономірно, для реалізації цієї мети потрібно було, щоб майбутній учитель сам був всебічно розвиненою людиною, здатною йти в ногу з життям і творчо підходити до всіх питань своєї діяльності, людиною з чіткою життєвою позицією [2]. Адже, життєва позиція – це стійка, осмислена сукупність ставлень особи до суспільства, інших людей, до самої себе, система мотивів, цілей, цінностей, якими вона керується у повсякденній діяльності. Ґрунтуючись на глибокій комуністичній ідейності, громадська позиція радянського вчителя означала соціальну активність у широкому розумінні цього слова. Вона була і результатом виховання, і головним показником його ефективності.

В. І. Ленін розглядав учительство, як провідника політики Комуністичної партії і Радянської держави на фронті народної освіти, у всіх галузях соціалістичного перетворення суспільства. „Учительська армія, – вказував він, – повинна поставити собі гігантські освітні завдання і насамперед повинна стати головною армією соціалістичної освіти. ...Не можна обмежити себе рамками вузької учительської діяльності. Учительство повинно злитися з усією масою трудящих, яка веде боротьбу” за соціалізм [2, с.236]. Тому завдання школи у вихованні політичної свідомості та громадянської активності полягало в тому, щоб дати учням широке коло уявлень про нашу соціалістичну Батьківщину, роль КПРС у житті радянського суспільства, піклування партії про підвищення добробуту радянських людей, про боротьбу радянського народу за мир на землі та участь у цій боротьбі дітей та молоді.

З метою формування свідомого громадянина, патріота та професіонала в активі педагогічних закладів західноукраїнського регіону – багатий арсенал методів і форм виховання активної громадської позиції майбутнього вчителя. Це Ленінські заліки, школи комсомольсько-профспілкового активу, відділення громадських професій, конкурси творчих робіт на суспільно-політичні теми, громадсько-організаційна робота, суспільно-педагогічна діяльність студентів.

Неабияку роль відігравали тематичні вечори, зустрічі з ветеранами партії і комсомолу, передовиками праці, Героями Радянського Союзу і Героями Соціалістичної Праці. У деяких училищах склалася традиція, що учні першого курсу працювали в школі загоновими вожатими, керівниками гуртків та спортивних секцій, брали шефство над важковиховуваними підлітками. З другого курсу учні вступали в педагогічні загони, брали активну участь в організації дозвілля, всебічної діяльності дітей у позаурочних час. Важливою ланкою формування громадянськості учнів педучилищ були тематичні щотижневі політінформації, що допомагали удосконалювати розуміння міжнародної та внутрішньої політики партії, підвищувати загальний політичний кругозір.

Цікавими і своєрідними засобами формування в учнів життєвої позиції, морально-політичних якостей, вироблення професійних умінь і навичок в училищі стали місячники професії, тижні різних навчальних предметів. У ході місячника професії вчителя початкових класів викладачі психолого-педагогічного циклу училища реалізували комплекс заходів (доповіді, обговорення педагогічних книг, конференції, диспути, конкурси), що розвивають інтерес до знань, виховують відповідальне ставлення до навчання, підвищують рівень профорієнтаційної роботи.

Зауважимо, що з метою формування високої виховної ефективності громадських доручень в учнів педучилищ Міністерством освіти було розробило структуру схеми системи громадсько-політичної практики у навчальній групі. Для роботи рекомендувалося понад двадцять видів постійних громадських доручень з чітким визначенням функціональних обов'язків активістів. Одним з компонентів цієї системи був такий спосіб розподілу доручень між учнями, щоб кожний міг стати активним учасником загальної справи, щоб виконання доручення вимагало від вихованців педучилищ самостійності, творчої активності й забезпечувало набування досвіду громадсько-політичної роботи. В кожній групі виділялося чотири основних напрямків громадсько-політичної роботи: виробничий, ідеологічний, культурно-масовий і санітарно-побутовий. Відповідно до них розподіляються обов'язки між комсоргом, старостою, що давало змогу більш цілеспрямовано, без дублювання керувати громадською роботою учнів.

Методика організації громадянської діяльності у навчальній групі ґрунтувалася на принципах: залучення кожного до громадських справ; громадське доручення – частина загальної роботи училища; посиленість доручень; дотримання принципу поступового наростання труднощів; система доручень стимулює формування активної життєвої позиції. Як правило, виконання кожного доручення обговорювалося з погляду його позитивного впливу і недоліків, рівня ефективності. На різних етапах керівники надавали допомогу вихованцям, використовуючи різні форми

(інструктаж, пораду, рекомендацію тощо). Вимоги до виховання громадянських якостей в процесі навчально-виховних заходів:

- вони повинні спиратися на знання, здобуті на уроках, поглиблювати та поширювати їх, адже тільки на ґрунті знань формуються стійкі переконання і відповідні стереотипи поведінки та дій;

- заходи громадянського змісту повинні логічно продовжувати урочну роботу, мати певну систему, враховувати принцип послідовності;

- виховні заходи мають бути доступними, цікавими, щоб у процесі їх проведення струмувала учнівська творчість, самостійна ініціатива самовираження, щоб кожен співпереживав, відчував від участі задоволення й насолоду.

Висновок Необхідність формування громадсько-політичної активності, посилення ідейного гарту майбутніх учителів-вихователів визначалися передусім професійною особливістю педагогічної праці: поряд з функцією навчання дітей педагог систематично займався виховною роботою і громадянською діяльністю. Отже, в умовах розвинутого соціалізму ідейно-політичне виховання становило одне з головних напрямів формування нової людини, її комуністичної спрямованості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Рівненська область / Ред. рада вид.: В. Г. Кремень (гол.) [та ін.]; Редкол. тому: Р. М. Постоловський (гол.) [та ін.]. – К.: Знання України, 2010. – 383 с.
2. Педагогіка / За редакцією члена АПН СРСР М. Д. Ярмаченка. – К.: Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа», 1986. – 541с.